

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2*

GUIDELINES FOR THE COMPETENCE DEVELOPMENT OF EARLY
CHILDHOOD EDUCATION TEACHERS IN SCHOOLS UNDER
PHITSANULOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ปุนณภา ธาระรักษ์¹ และ จีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย²

Punnapa Tanarak¹ and Thirasak Uppamaiathichai²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Faculty of Education Naresuan University, Thailand

Corresponding Author's Email: punnapat65@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 วิธิดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 135 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

* Received 29 March 2024; Revised 10 April 2024; Accepted 24 April 2024

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ได้แก่ปฐมวัย

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ซึ่งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าร่วมการอบรม และครูปฐมวัยควรเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, สมรรถนะ, ครูปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the competency of early childhood teachers in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. and 2) to study guidelines for the competence development of early childhood education teachers in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The research methodology was divided into two steps: the first step was the study of early childhood teacher competencies in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The population was 135 teachers in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 103 teachers. Data were collected using a questionnaire on the competency of early childhood teachers in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The data were analyzed using the mean and standard deviation. The second step was a study of guidelines for the competence development of early childhood education teachers in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The

data were obtained from 5 experts using an interview form regarding the development of early childhood teacher competency in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The data were analyzed by content analysis.

The research results were as follows.

1. The competency of early childhood teachers in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2 was found that the highest mean was the aspect of communication and community contact. The lowest mean was the use of teaching materials for early childhood students.

2. Results of the study of guidelines for the competence development of early childhood education teachers in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2 was found that the Educational Service Area Office should organize training, seminars, and workshops for early childhood teachers to improve their skills. Moreover, school administrators should encourage and support early childhood teachers to join the Professional Learning Community (PLC) to exchange knowledge and enhance competencies.

Keywords: Development direction, Performance, Preschool teacher

บทนำ

ครูปฐมวัยเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้งานศึกษาวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในปฐมวัยอย่างมีคุณภาพจะส่งผลดีในระยะยาว ต่อพัฒนาการทางสติปัญญา รวมถึงความสำเร็จทางด้านวิชาการในระดับที่สูงขึ้น ครูปฐมวัยซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการเตรียมความพร้อม ให้กับเด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการเตรียมการและพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์และทักษะที่สำคัญจำเป็นต่อ

การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรม การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (เยาวลักษณ์ มูลสระคู, 2558)

จากรายงานการศึกษาแนวทางการยกระดับคุณภาพการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัยในสถาบันอุดมศึกษาของไทย พบว่า สภาพการพัฒนาครูปฐมวัยในปัจจุบันในหน่วยงานต้นสังกัดที่ต่างกันล้วนได้รับการพัฒนาทั้งในเรื่องของความรู้ความเข้าใจ การเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนปฐมวัย แต่มีบางส่วนที่มีปัญหาในเรื่องของสิ่งสนับสนุนทั้งงบประมาณอัตรากำลัง และภาระงานที่มาก ทำให้การพัฒนาตนเองของครูปฐมวัยไม่เป็นไปตามความต้องการ โดยสภาพปัญหาในการพัฒนาครูปฐมวัยเกิดจากภาระงานที่มากและจำนวนครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ค่อนข้างน้อย เป็นอุปสรรคต่อการไปเข้าร่วมการพัฒนา นอกจากนั้นยังพบว่าผู้บริหารส่วนหนึ่งที่ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครูปฐมวัยซึ่งยังเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยสอนง่ายไม่ต้องอบรมก็สอนได้ ทำให้ครูส่วนหนึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนให้ไปเข้าร่วมการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้รายงานผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ในมาตรฐานด้านที่ 2 ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย การส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่มีความหลากหลายรอบด้าน และไม่ตรงตามที่หลักสูตรกำหนด ครูผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยี ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้เด็ก ครูผู้ดูแลเด็กไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบเนื่องจากเวลาจำกัด ครู/ผู้ดูแลเด็กไม่สามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึงและเต็มที่ เนื่องจากมีภาระอื่นที่ได้รับมอบหมาย เด็กบางกลุ่มได้รับการคัดกรองให้เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่งผลให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมเป็นพิเศษ ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในช่วงรอยเชื่อมต่อ และมีความคาดหวังในด้านวิชาการมากเกินไปโดยเฉพาะการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งขัดแย้งกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย การใช้สื่อและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดูแลเด็กอย่างไม่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กไม่มีสมาธิกับการเรียน และมีพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการนำเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าเข้าพบแพทย์ และ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยขาดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมต่อดระดับปฐมวัยไปสู่ระดับชั้นประถมศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า ครูปฐมวัยเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ เนื่องจากมีความใกล้ชิด และมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดู รวมถึงมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้เพื่อวางพื้นฐานในการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ครูปฐมวัยจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียน ด้านการพัฒนาตนเองด้านการสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับผู้วิจัยเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในระดับปฐมวัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมให้ครูปฐมวัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 103 คน จำแนกเป็นครูผู้สอนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนของครูในแต่ละอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน รวมทั้งสิ้นจำนวน 34 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า มีค่า IOC 0.67 – 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.960

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ และวิเคราะห์ระดับสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยเลือกจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ของแต่ละด้าน ในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปประเด็นเนื้อหาข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวม

ที่	ประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 2	กลุ่มตัวอย่าง (n = 254)		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านความรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัย	3.33	0.44	ปานกลาง
2	ด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก กับชุมชน	4.06	0.45	มาก
3	ด้านการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ	3.26	0.45	ปานกลาง
4	ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและ นวัตกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย	3.25	0.39	ปานกลาง
รวม		3.48	0.48	ปานกลาง

จากตาราง 1 สมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$, S.D.= 0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.25$, S.D.= 0.39) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดังนี้

1. ด้านความรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ควรมีการจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาครูปฐมวัย โดยจัดอบรมเพื่อให้ครูปฐมวัย มีความรู้ ในการวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ท้องถิ่นเพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมจัดให้มีการอบรม พัฒนาครูผู้สอนเกี่ยวกับวิเคราะห์หลักสูตร และนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดประสบการณ์อย่างเหมาะสม ศึกษาเทคนิค ควรจัดทำคลังความรู้ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่ เพื่อให้ครูปฐมวัยได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมอีกหนึ่งช่องทางเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากช่องทางต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มีการสร้างขวัญกำลังใจครูที่ได้พัฒนาสมรรถนะของตนเองและนิเทศ กำกับ ติดตามครูปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ และครูต้องตระหนักให้ ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของตนเองด้านการนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดประสบการณ์ และปฏิบัติอย่างจริงจัง

2. ด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน

สำนักงานเขตพื้นที่ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีการอบรม พัฒนาครูผู้สอน ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและ 5. ควรมีการนิเทศ ติดตามกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ต้องให้ความสำคัญกับการให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริม พัฒนาและแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย ควรมีการสร้างเครือข่ายชั้นเรียน มอบหมายให้ครูได้มีการจัดทำสารประชาสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำครูผู้สอนเป็นต้นแบบและแนะนำแนวทางการสร้างเครือข่ายให้กับครูปฐมวัย และครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้และตระหนักในการร่วมกัน แก้ไขปัญหาเด็กปฐมวัยและส่งเสริมพัฒนาทั้ง 4 ด้านกับเด็กปฐมวัย

3. ด้านการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ

สำนักงานเขตพื้นที่ต้นสังกัดซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีฐานข้อมูล แหล่งความรู้ หลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปฐมวัยเพื่อให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ ศึกษาวิเคราะห์ ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากคลังความรู้ของเขต หรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โรงเรียนควรสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ครูเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ เสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพ มีการสร้างขวัญกำลังใจ เป็นแกนนำการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และครูผู้สอนควรที่จะศึกษาควรพัฒนาตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรพัฒนาครูปฐมวัยด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี กำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูปฐมวัย จัดการเรียนรู้ที่ให้แก่เด็กปฐมวัยได้ฝึกฝนผ่านการสื่อเทคโนโลยี ศึกษาวิเคราะห์ควรส่งเสริมให้ครูปฐมวัยพัฒนาจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งที่หน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานอื่นจัด รวมถึงส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันสื่อ ผู้บริหารโรงเรียน สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยี และส่งเสริมให้ครูนำสื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียน ควรเป็นผู้นำในการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ และส่งเสริมให้ครูได้ออกแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีมีการนิเทศกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง และครูผู้สอนควรที่จะศึกษาควรพัฒนาตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองด้านสื่อและเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ในการทำงานของครูปฐมวัย ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย สอดคล้องกับ การศึกษาวิจัยของ สุพรรณิ คะหวางค์ (2565)

ที่พบว่ามีความจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร

2. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ควรมีการจัดทำแผนงาน โครงการพัฒนาครูปฐมวัย โดยจัดอบรม เพื่อให้ครูปฐมวัย มีความรู้ ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย วิเคราะห์ ออกแบบเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จัดให้มีการอบรม พัฒนา ครูผู้สอนเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและการนำไปประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง จัดทำคลังความรู้ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่ เพื่อให้ครูปฐมวัยได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมอีกหนึ่งช่องทางเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและผู้บริหารควรนิเทศ กำกับ ติดตามครูปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากช่องทางต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มีการสร้างขวัญกำลังใจครูที่ได้พัฒนาสมรรถนะของตนเอง ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาสมรรถนะของตนเองด้านความรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการสำรวจความต้องการของครูปฐมวัยว่ามีความต้องการพัฒนาตนเองรูปแบบใด สอดคล้องกับ กันตวรรณ มีสมสาร (2560) ที่ได้เสนอแนวทาง การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการให้โอกาสอย่างเสมอภาคในการพัฒนาครู จัดอบรม สนับสนุนการพัฒนาาระบบสารสนเทศและสร้างคลังข้อมูล ส่งเสริมให้มีการถอดบทเรียนครูที่ประสบความสำเร็จและประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จัดระบบครูพี่เลี้ยง จัดระบบการฝึกอบรมพัฒนาในงาน จัดระบบนิเทศในรูปแบบต่างๆ ทั้งจัดคลินิกครูและจัดระบบเพื่อนช่วยเพื่อน จัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดระบบการกำกับติดตาม และประสานความร่วมมือ

2.2 ด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีการอบรม พัฒนา ครูผู้สอนในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำครูผู้สอนเป็นต้นแบบและแนะนำแนวทางการสร้างเครือข่ายให้กับครูปฐมวัย โรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ

ให้เข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริม พัฒนาและแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย ควรมีการสร้างเครือข่ายชั้นเรียน มอบหมายให้ครูได้มีการจัดทำสารประชาสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากคลังความรู้ของเขต หรือหน่วยงานต่าง ๆ หรือศึกษาสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง และมีการนิเทศ กำกับติดตาม และพัฒนาครูหลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรียาภรณ์ หนองบัวและประภาพร บุญรอด (2565) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้แนวทาง คือ ครูปฐมวัยควรให้ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำมาปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

2.3 ด้านการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่ต้นสังกัดซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีฐานข้อมูล แหล่งความรู้ หลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปฐมวัยเพื่อให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ มีการสร้างขวัญกำลังใจ เป็นแกนนำการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริม พัฒนาและแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย ควรมีการสร้างเครือข่ายชั้นเรียน มอบหมายให้ครูได้มีการจัดทำสารประชาสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากคลังความรู้ของเขต หรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และครูผู้สอนเองควรที่จะศึกษาควรพัฒนาตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณิ คะหวางค์ (2565) ที่ได้เสนอแนวทางพัฒนาสมรรถนะปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูทุกคนได้พัฒนาตนเองและมีความรู้ความเข้าใจเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น มีการกระตุ้นให้ครูพัฒนางานและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งครูควรมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง นำความรู้เรื่องเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ได้จากการอบรม สื่อออนไลน์ทุกช่องทางมาพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานด้านนวัตกรรม

2.4 ด้านการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พัฒนาครูปฐมวัยด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี กำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูปฐมวัย จัดการเรียนรู้ที่让孩子ปฐมวัยได้ฝึกฝนผ่านการสื่อเทคโนโลยี ผู้บริหาร

โรงเรียน สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยี และส่งเสริมให้ครูนำสื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรม มาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียน เป็นผู้นำในการนำสื่อและเทคโนโลยี มาใช้ และส่งเสริมให้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีมีการนิเทศกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูปฐมวัยพัฒนา จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยให้ครูเข้าอบรม ทั้งที่หน่วยงานต้นสังกัด หรือ หน่วยงานอื่นจัด รวมถึง ส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันสื่อ และครูผู้สอนเองควรที่จะศึกษาควรพัฒนาตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอนนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน นับแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความหมายของเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ ไม่ว่าสื่อนั้นจะเป็นสื่อในรูปแบบใดก็ตาม ล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้นในยุคดิจิทัลสื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สุพรรณิ คะหางค์ (2565) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยโดยครูควรนำความรู้เรื่องเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ได้จากการอบรม สื่อออนไลน์ ทุกช่องทางมาพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานด้านนวัตกรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังต่อไปนี้

1.1 จากผลวิจัยพบว่า ด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน อยู่ในระดับสูงสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ โรงเรียนควรส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอนในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพราะโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ต้องให้ความสำคัญกับการให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริม พัฒนา และครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้และตระหนักในการร่วมกันแก้ไขปัญหาเด็กปฐมวัยและส่งเสริมพัฒนาทั้ง 4 ด้านกับเด็กปฐมวัย

1.2 จากผลวิจัยพบว่า ด้านการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ เด็กปฐมวัย อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาครูปฐมวัยด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูปฐมวัย จัดการเรียนรู้ที่ให้แก่เด็กปฐมวัยได้ฝึกฝนผ่านการสื่อเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครูปฐมวัยพัฒนาจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งที่หน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานอื่นจัด รวมถึงส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันสื่อ รวมถึงครูผู้สอนควรที่จะศึกษาพัฒนาตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองด้านสื่อและเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.2. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กันตวรรณ มีสมสาร. (2560). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 7(2), 45-56.
- ณัฐภัตสร ชื่นสุขสมหวัง และคณะ. (2557). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(1), 713-727.
- ปรียาภรณ์ หนองบัว. (2565). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(3), 797-810.

- เยาวลักษณ์ มูลสระคู. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูสอนภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการวัดผลการศึกษา, 21(2), 250-265
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานการศึกษา : แนวทางการยกระดับคุณภาพการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัยในสถาบันอุดมศึกษาของไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). รายงานผลการติดตาม : การดำเนินงานตามมาตรฐาน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: เซ็นจูรี่.
- สุพรรณิ คะหวางค์. (2565). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Mirjam, A. (2010). Professional competence of English teachers in Indonesia, A profile of exemplary teachers. Indonesian Journal of English Language Teaching, 2(2), 107-118.